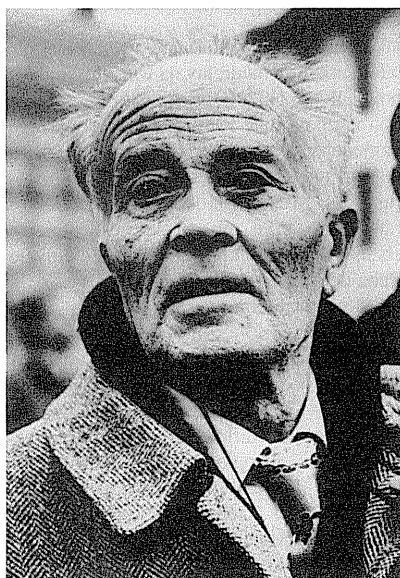


texty, formulovat soudy hlubokého záběru i dosahu, přitom však zachovat jasnou sdělnost. Navzdory krátkému období, v němž mu bylo umožněno pracovat, výrazným způsobem obohatil a rozvinul české medievistické i barokistické literární bádání a jeho tvorba je stále aktuální, důkazem může být soubor studií vydaný až posmrtně pod titulem *Písemnictví českého středověku* (1948), stále vyhledávaný pro materiálové bohatství a inspirující způsob práce se středověkými texty.

H. BOČKOVÁ

**Prof. MUDr. et PhDr.
Josef Sajner, CSc.
(6.7.1909 – 29.12. 1992)**



Od narození prof. Josefa Sajnera uplyne letos 95 let. Narodil se v rodině soudního úředníka ve Slavkově, kde také vychodil obecnou školu. Do státního reálného gymnázia dojížděl do Bučovic, a když v r. 1928 odmaturoval, zapsal se na studia medicíny na LF MU do Brna. Už od 2. ročníku byl demonstrátorem u prof. Josefa Petříka na Fyziologickém ústavu, od r. 1930 u prof. K. F. Studničky na Ústavu histologickém, kde se ještě před promocí stal jeho asistentem. Na asistentemském místě byl (s výjimkou let 1934–1936) u prof. Jana Floriana až do uzavření vysokých škol v r. 1939. Během války se věnoval lékařské praxi.

Už jako student–demonstrátor se zajímal o vědeckou práci a získával první publikační zkušenosti. Proto hned po znovuotevření vysokých škol v roce 1945 nastoupil na Farmakologický ústav, nejprve jako nehonoranovaný a od r. 1949 jako odborný asistent. (To už byl otcem tří dcer, manželka byla dětskou lékařkou.) Badatelsky i publikačně navázal na svou práci o histogenezi buněk epidermis (byla odměněna cenou Chodounského), také se věnoval některým problémům embryologickým, cytologii s farmakologickým zaměřením, toxikologii. Zpracovávaná témata vycházela z badatelského programu ústavu, takže najdeme i práce o studiu krevních buněk u mladých

embryí. Publikoval samostatné práce i v časopisech *Lékařské listy*, *Biologické listy*, ve *Spisech LF MU* i v časopisech zahraničních. Onemocnění ledvinovými konkrémenty se stalo tématem jeho kandidátské práce a vyšlo jako monografie.

Ve svém životopise se J. Sajner přiznává i k dalšímu zájmu, který v něm podnítil už v době studií prof. Studnička prací o J. E. Purkyňovi. Od té doby se věnoval také lékařské a přírodovědecké historiografii. Postupně uveřejnil v odborných časopisech i monografiích články a studie o J. E. Purkyňovi, G. Mendelovi, S. Freudovi, E. Machovi, stati se dočkal i Jan Jessenius, Marcus Marci, Marie Curie, Carl Linné, W. Harwey, J. Camel (jimi se stal znám i v zahraničí), z osobností LF to byli např. K. F. Studnička, B. Bouček, R. Vanýsek, E. Babák. Neznamená to ovšem, že by rezignoval na pedagogickou či odborně výzkumnou práci. Souběžně pokračoval ve zkoumání účinků léků na dětský organismus a přednášel farmakologii studentům pediatrie, pro něž připravil také učebnici. Nakonec ho ovšem dějiny medicíny natolik zaujaly, že jim věnoval převážnou část svého badatelského zájmu. V tomto oboru se

také habilitoval (1964) pro nově založené oddělení dějin medicíny na Ústavu sociálního lékařství. Na toto pracoviště se ještě jednou vrátil po roce 1989 jako profesor. Právě vzhledem k historiografickým zájmům si doplnil medicínskou erudicí studiem historie na FF MU; to zakončil v r. 1968 doktorem. Do krve mu přešla myšlenka, že chceme-li rozumět přítomnosti medicíny, je třeba dobře znát její dějiny.

S přibývajícím věkem přidal k zájmu o mimořádné osobnosti české a světové vědy a medicíny studium balneologie u nás a napsal podrobné a objevné monografie o historii lázeňství ve Velkých Losinách, Dolní Lipové, Karlově Studánce, Bludově. Karlovarský Jean de Carro a loketský Václav Pojer připoutali Sajnerův zájem i k západoeurópskému lázeňství a kniha Tomáše Jordána z Klagenburku pojednávající o moravských a slovenských léčebných pramenech ho motivovala k pracím o Trenčianských Teplicích a Piešťanech, které uveřejňoval v časopise Balneologický spravodajca a Balneohistorica Slovaca. Balneologii se věnoval také prakticky, když po odchodu do důchodu (1974) pracoval v Mariánských Lázních jako lázeňský lékař. I tam (s primářem J. Křížkem) připravoval prioritní balneologické stati, účastnil se balneologických konferencí a přednášek doma i v zahraničí. V zahraničí také často přednášel, v čemž mu pomáhala dobrá znalost jazyků. Tu osvědčil i při překladech knih H. Glassera – Objevitelé člověka (1959) a Vývoj moderního lékařství (1962). Bohužel některé zamýšlené práce z historie české balneologie, např. o Vilému Priessnitzovi, zakladateli prvních vodních lázní na světě v Gräfenbergu (Jeseníku), nedokončil. Stačil o něm pouze napsat doslov do knihy Miloše Kočky Prameny živé vody.

Jednou z jeho posledních prací je rozsáhlá kapitola nazvaná Cenná archivní svědectví v knize Dvě století ve službách zdraví (Brno 1986), která začíná od doby před založením nemocnice U Svaté Anny (od r. 1238) a končí výkladem v r. 1951. Metodologicky nepředpojatý využíval i pomocných badatelských metod, známy jsou jeho pato-

grafické studie (o Leoši Janáčkoví, W. A. Mozartovi aj.), v nichž ze zaznamenaných chorobných příznaků určoval přesně diagnózu u osobností už nežijících.

Josef Sajner zůstavil dějinám svých odborností k posouzení i k dalšímu využití 14 monografií a na 400 časopiseckých a knižních statí. Vzpomínky, které začal diktovat už po své osmdesátce, zůstaly jen v torze, zhoršující se zdravotní stav bral energii i čas. I tak je v nich uchován Sajnerův zájem i o hudbu, o obrazy, o divadlo, jeho přátelství se známými lidmi, např. s Jaroslavem Kvapilem, jenž ho ustanovil vynavatelem své poslední vůle, i to, jak rád trávil volný čas turistikou v kruhu své harmonické rodiny i mezi přáteli.

Společenským uznáním mu bylo členství ve dvou německých odborných společnostech a v Société Internationale d'histoire de la Médecine. Zlatá medaile LF MU k osmdesátinám byla veřejným poděkováním za celoživotní práci. Prof. MUDr. et PhDr. Josef Sajner, CSc., se zařadil k osobnostem brněnské lékařské fakulty jako plodný vědecký pracovník, jako oblíbený učitel, popularizátor české medicíny a její neúnavný historiograf.

V. LINHARTOVÁ

Čtyřicet let od úmrtí prof. RNDr. Jana Srba

S velkou úctou vzpomínáme na ty vysokoškolské učitele, kteří stáli při zrodu jednotlivých odborných pracovišť Pedagogické fakulty naší univerzity. Jedním z nich byl profesor RNDr. Jan Srb, od jehož úmrtí uplynulo dne 22. února čtyřicet let. Narodil se dne 9. 4. 1898 v Telči, kde v roce 1916 maturoval na tamnějším reálném gymnáziu. Po vojenské službě absolvoval v letech 1919–1924 studium matematiky a deskriptivní geometrie na Vysokém učení technickém a Karlově univerzitě v Praze.

Na Pedagogickou fakultu Masarykovy univerzity nastoupil v roce 1949 po bohatých zkušenostech z působení na středních